

Çocukların Yaptığı Oyuncaklar

Birçok insan, farklı kültürleri tanımaya çok meraklıdır. Onlar, bu amaçlarına ulaşmak için, o ülkeleri anlatan kitaplar okurlar, onların müziklerini dinlerler, el sanatlarını incelerler ve oralara geziler yaparlar. Ancak bir ülkenin kültürünü tanımanın, bu

sözünü ettiklerimizden başka birçok yolu daha var. Bu yolların, hem en

zevкли hem de en ilginç olanlarından biri, çocukların oyuncaklarını incelemektir.

Biz de kendimize bu yolu seçtik ve dünya çocuklarının kendi yaptıkları oyuncakları inceledik. Bu oyuncaklar bize, onların her birinin nasıl bir ülkede, hangi

koşullar altında yaşadıklarına ilişkin çok bilgi verdi.

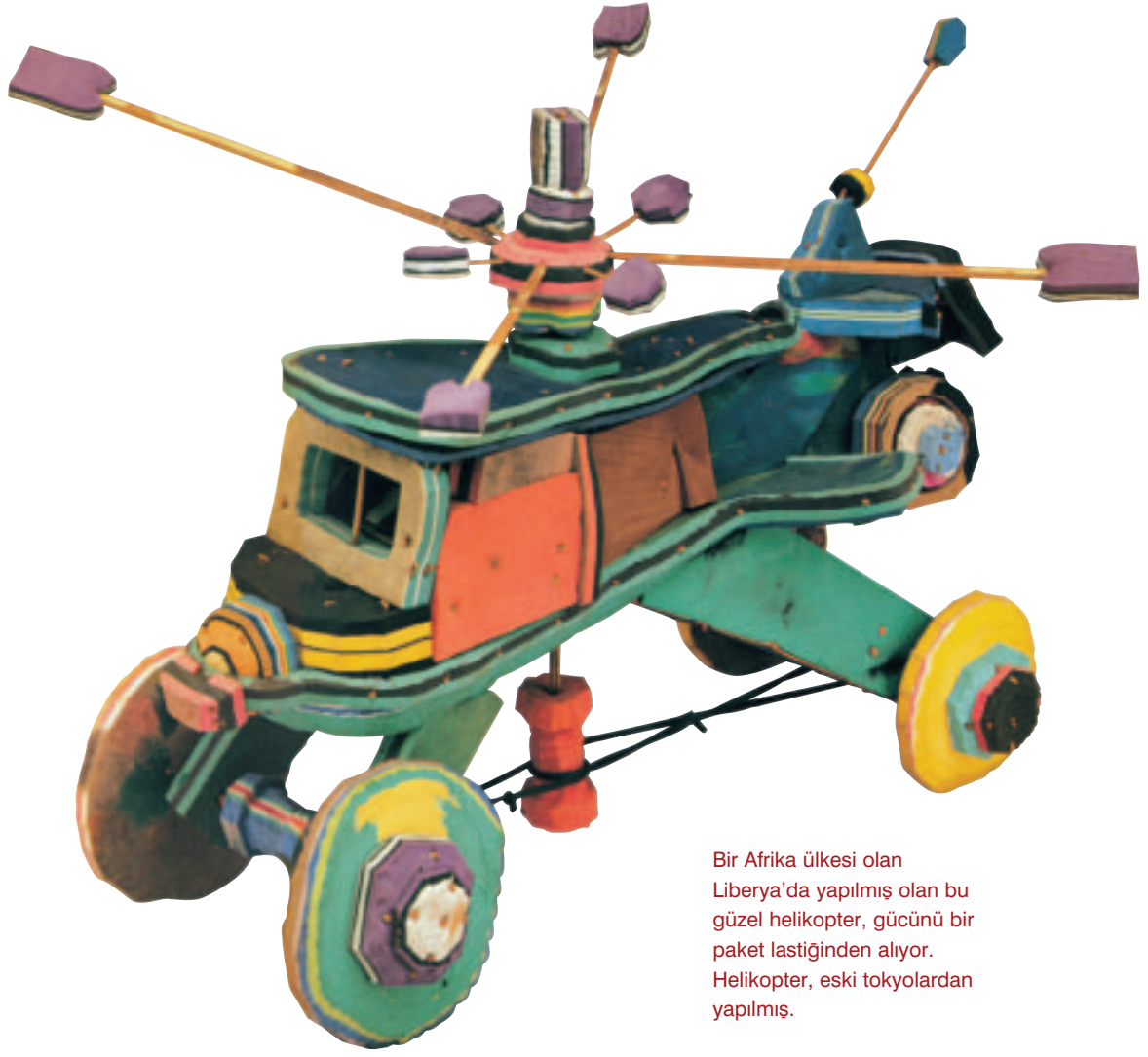
Teknoloji, günümüzde çocuklara çok çeşitli oyuncaklar sunuyor. Üstelik de bu oyuncakları, genellikle yetişkinler çocuklar için tasarlıyor. Ancak teknolojinin sunduğu olanaklardan yararlanamayan ya da kısıtlı koşullara sahip ülkelerin çocukları için pek fazla oyuncak seçeneği yok. Bu ülkelerde çocuklar, tıpkı eskiden tüm çocukların yaptığı gibi, kendi oyuncaklarını kendileri üretiyorlar. Üstelik bunu, yalnızca bulabildikleri malzemelerle gerçekleştiriyorlar. Örneğin, Amerika'da mısır çok miktarda yetişiyor. Bu nedenle mısırın koçanından yapraklarına kadar her parçası, çocuklar için bir oyuncak malzemesi olabiliyor. Ayrıca oyuncak alabilme koşulları uygun olsa da kendileri oyuncak yapmaya meraklı çocuklar var. Sonuç olarak dünyanın birçok yerinde çocuklar, oyuncaklarını kendileri üretiyorlar. Çocuklar, hangi nedenlerle oyuncaklarını üretiyor olurlarsa olsunlar, bu oyuncaklar birer hazine. Özellikle farklı toplumların kültürlerini inceleyenler, çocuklarla il-

Siz hiç bir kus makinesi gördünüz mü? Bu oyuncak, Afrika ülkesi olan Kenya'da yaşayan bir çocuk tarafından yapılmış. Bu, telden yapılmış makineyi yürüttüğünüzde, üzerindeki kuş kanatlarını çırpıyor. Her biri bu çocuğunki kadar yaratıcı ve güzel olmasa da, Afrika'da yaşayan çocuklar sıklıkla telden tekerlekli araçlar yapıyorlar. Afrika'da "galimoto" denilen bu araçları yarıştırmak da çocukların sevdiği bir oyun.

Afrika'da yaşayan Pedro adlı bir çocuğun köyünde çok sevilen bir bitki var. Patatese benzeyen bu bitkinin adı "cassava". Orada yaşayan insanlar, güneşte kuruttukları cassava'yı büyük tahta havanlarda öğütüyorlar. Öğütme sonucunda elde ettikleri unuysa cassava kekleri yapmak için kullanıyorlar. İşte, Pedro da cassava'nın öğütülüşünden esinlenerek bu oyuncacı yapmış. Oyuncaklardaki adamlardan biri öne eğilip öğütücünün içindeki cassava'yı dövdüğünde diğeri geride duruyor. Ardından tersi durum gerçekleşiyor.

Bir Afrika ülkesi olan Liberya'da yapılmış olan bu güzel helikopter, gücünü bir paket lastiğinden alıyor. Helikopter, eski tokyolardan yapılmış.

gili araştırmalar yapanlar ve çocukların ürettiği her şeye değer verenler için.

Tasarım, son yıllarda sıklıkla duyduğumuz bir sözcük ve bir anlamıyla, nesnelerin yaratıcı bir

yaklaşım ile yeniden biçimlendirilmesi demek. Bir giysi, bir ev, bir pasta, bir oyuncak tasarlayabilirsiniz. Tasarım, yaratıcı bir düşünme biçimi gerektirir. Çünkü özgün ve değerli ürünler, ancak düş gücünün harekete geçmesiyle oluşur. Tasarımı

“zihinde oluşturmak” ve onu “ürüne dönüştürmek için uğraşmak” düşünsel becerilerimizde olumlu değişiklikler yaratır. Tasarım yaparken çeşitli araçlar ve malzemeler kullanırız. İşte, oyuncak ta-

“Oyuncak bebekle oynamamış bir çocuk var mı” bilmiyoruz, ama insanın kendi elleriyle yapacağı bir bebek kadar bağlanıp sevebileceği bir şey olamaz herhalde. Fotoğrafta solda gördüğümüz bebeği, Kenya’da yaşayan altı yaşındaki bir kız çocuğu yapmış. Ortadaki bebekse Orta Amerika’da bir ülke olan Guatemala’da yaşayan bir çocuğun. Bu çocuk, bebeğin başını eski bir çay süzgeci ve iplerden yararlanarak yapmış. Sağdaki bebeği, yine Kenya’dan altı yaşındaki bir kız çocuğu yapmış. O da bebeğini yaparken muz lifleri kullanmış.

İnsanlar, binlerce yıldan beri müzik yapmak amacıyla çevrelerindeki malzemelerden yararlanıyorlar. Elbette çocuklar da yetişkinler kadar müziğe meraklılar. Bu merak, birçok ülkenin çocuklarında kendi müzik aletini yapma isteği uyandırıyor. Fotoğrafta gördüğümüz Angolalı çocuklar da müzik yapmayı ve dinlemeyi seviyorlar. İçlerinden biri elyapımı bir gitar çalıyor. O, gitarını bir yağ tenekesi, biraz odun ve tellerden yararlanarak yapmış.

Adı Thomas olan bu çocuk, plastik bir torba ve eski tokyolardan bir yelkenli yapmış. Üstelik de yüzebiliyor.

Dünyanın birçok yerindeki erkek çocukları gibi, Angolalı çocuklar da futbol oynamayı çok seviyorlar. Ancak onların topu elyapımı.

Anlayacağınız, onlarca plastik torba kullanarak güzel bir top yapabilirsiniz. Afrika, Hindistan, Güney Amerika, hatta Türkiye'de bile çocuklar çok çeşitli malzemeler kullanarak kendi toplarını kendileri yapıyorlar.

sarımı da böyle bir şey. Bir de atık malzemelerle yapılırsa, oyuncak tasarımı bir tür "gerikazanım sanatı" haline dönüşür. Gazoz kapakları, gazoz kutuları, kavanozlar, yumurta kutuları, teller, çubuklar... Hepsi bir anda bir oyuncuğa dönüşebilir.

Zuhal Özer

Kaynaklar:

<http://reahttp://readingonline.org/international/miller7/index.html>
Trachtman, P., "Hands on toys", Smithsonian, Aralık 1997
Churchman, D., "From trash to toys", Ranger Rick, Aralık 2004

Atık Malzemelerle Bir Oyuncak Tasarla! Fotoğrafını Bize Gönder!

Bu işe başlamadan önce bol miktarda atık malzeme biriktirin. Ardından kendinize şu soruları sorarak küçük bir düşünce antrenmanı yapabilirsiniz:

- Ne tür oyuncaklarla oynamayı seviyorum?
- Ne tür oyunlar oynamayı seviyorum?
- El-göz uyumu gerektiren oyuncak ve oyunlar neler?
- Çok düşünmeyi gerektiren oyuncak ve oyunlar neler?
- Tek başına oynanabilecek oyuncak ve oyunlar neler?
- Eğitsel oyuncaklar neler?
- Oyuncak ne kadar sıklıkla ve ne kadar süreyle kullanılabilir?

Bu küçük antrenmandan sonra bir oyuncak yapın ve fotoğrafını aşağıdaki adrese gönderin. Oyuncak fotoğraflarınızın bir kısmına dergimizde yer vereceğiz.

Adres:

TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi

Oyuncak Tasarlama Etkinliği

Atatürk Bulvarı No: 221 Kavaklıdere 06100 Ankara